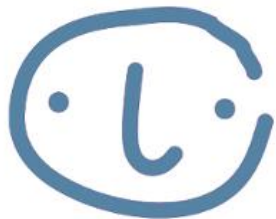

Kompetencja rodzicielska. Użyteczny konstrukt w badaniach nad rolą rodzicielskich oddziaływań w rozwoju dziecka

child lab

Laboratorium Psychologii Rozwoju
Małego Dziecka

Martyna Jackiewicz
Marta Białecka-Pikul

Laboratorium Psychologii Rozwoju Małego Dziecka
Instytut Psychologii UJ

Cel badawczy

- Odszukanie takiego konstruktu w ramach oddziaływań rodzicielskich, który spójnie, a zarazem szeroko ujmowałby najważniejsze składniki tych oddziaływań.

Oddziaływania rodzicielskie

- Literatura zagraniczna:

- typologia Diany Baumrind (1967, 1980, 1989, 1991) i oparte na niej badania (np. O'Reilly, Peterson, 2014; Robinson, Mandlaco, Frost Olsen, Hart, 1995; Vinden, 2001)

- badania poszczególnych składników oddziaływań rodzicielskich osobno, np.

- afekt/wrażliwość*** (np. Biringen, 2000; Pianta, Sroufe, Egeland, 1989)

- dyscyplinowanie/kontrola*** (np. Hart, DeWolf, Wozniak, Burts, 1992; Ruffman, Perner, Parkin, 1999)

- komunikacja*** (np. Denham i in., 2000; Schrodt, Ledbetter, Ohrt, 2007)

Oddziaływania rodzicielskie

- Literatura polska:
  - postawy rodzicielskie (Plopa, 2011; Rembowski; 1972; Ziemska, 1973)
  - style wychowania (Liberska, 2007; Liberska, Matuszewska, 2004; Ryś, 2009)
- Spójnie przywoływane, trzy najważniejsze składniki postawy i stylu (Plopa, 2011):

CIEPŁO

WYMAGANIA

AUTONOMIA

Postawy i style rodzicielskie

- Długa tradycja teoretyczno-badawcza, począwszy od lat 70-tych (szczególnie postawy rodzicielskie), kontynuowana we współczesnych badaniach polskich autorów (np. Liberska, Farnicka, 2015; Ogińska-Bulik, Zadworna-Cieślak, 2013; Suwalska-Barancewicz, Malina, 2013; Wałęcka-Matyja, Kurpiel, 2015)
- Szeroko stosowane narzędzia o dobrych właściwościach psychometrycznych:
  - Skala Postaw Rodzicielskich (Plopa, 2008)
  - Kwestionariusz Styl Wychowania w Rodzinie Własnej (Ryś, 2009)
  - Kwestionariusz Stosunków między Rodzicami a Dziećmi (PCRQ) (Roe, Siegelman, 1963, autoryzowany przekład S. Kowalski, 1984)

Postawy i style rodzicielskie - ograniczenia

- Jednokierunkowość: zakładany kierunek od rodzica do dziecka
- (Jedynie) deklarowana plastyczność, zmienność wraz z wiekiem dziecka
- Niewystarczająco podkreślana rola kultury w kształtowaniu rodzicielskich oddziaływań
- Samoopisowy pomiar (w tym retrospektywny)
(np. Olszewski, Talik, Oleś, 2016)

Kompetencja rodzicielska – Douglas Teti i Ken-Yen Huang (2004)

- Podejście *emic* w opisywaniu najważniejszych oddziaływań rodzicielskich
- Składniki KR zmienne w zależności od wieku dziecka, wyprowadzone z wyników badań empirycznych

CIEPŁO

KONTROLA

JAKOŚĆ
KOMUNIKACJI

- Zwrócenie uwagi na dwupodmiotowość relacji, w tym zmienne związane z dzieckiem, np. temperament
- Zalecany sposób pomiaru: obserwacja **interakcji** rodzic-dziecko

Kompetencja rodzicielska (Teti, Huang, 2004) a kompetencje rodzicielskie (Matczak, Jaworowska, 2017)

- „Wzrastająca popularność tego (KR) pojęcia wynika zapewne stąd, że – w odróżnieniu od tradycyjnie stosowanych pojęć postawy i stylu – odnosi się ono bezpośrednio do **efektywności** zachowań rodzicielskich i zakłada **wyuczony** ich charakter (a tym samym możliwość ich doskonalenia).”
- Efektywne działania = służące szeroko pojmowanemu dobru dziecka

KR

- **Kompetencje rodzicielskie** – **nabyte** dyspozycje rodziców, decydujące o stosowaniu przez nich takich **sposobów postępowania z dzieckiem**, które **sprzyjają jego rozwojowi**, czyli kształtowaniu u dziecka autonomii – samowiedzy, systemu wartości oraz umiejętności samoregulacyjnych i warunkującego je poczucia skuteczności.
- *„Kompetencja rodzicielska może być definiowana jedynie w kategoriach jej skłonności do pomagania dziecku w **osiąganiu celów rozwojowych istotnych w kulturze**, w której się ono wychowuje.”*

(Matczak, Jaworowska, 2017)

(Teti, Huang, 2004)

KOMPETENCJE RODZICIELSKIE

SWOBODA-
KONTROLA

ZAANGAŻOWANIE
-DYSTANS

ORGANIZACJA –
BRAK ORGANIZACJI

Matczak, Jaworowska, 2017

Dziękuję za uwagę.

martyna.jackiewicz@doctoral.uj.edu.pl

child lab

Laboratorium Psychologii Rozwoju
Małego Dziecka